

Наталія МОСКАЛЮК

кандидат педагогічних наук
доцент кафедри ботаніки та зоології,
Тернопільський національний педагогічний
університет ім. В. Гнатюка
moskalyuk@chem-bio.com.ua

Оксана БОДНАР

доктор біологічних наук, професор,
декан хіміко-біологічного факультету,
Тернопільський національний педагогічний
університет ім. В. Гнатюка
bodnar@chem-bio.com.ua

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЛЦЕЇВ ЯК РЕСУРС ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРИРОДНИЧОГО СПРЯМУВАННЯ

Реалізація концепції «Нової української школи» на етапі профільної середньої освіти передбачає кардинальну зміну підходів до професійної орієнтації [1; 2]. Виклики пілотування старшої школи полягають не лише в оновленні змісту програм, а й у створенні дієвого механізму «спробувати професію на дотик». Найбільш перспективною моделлю такої роботи є мережева взаємодія між закладами загальної середньої освіти та університетськими науковими центрами.

Профорієнтаційна робота в межах природничого профілю має базуватися на принципах академічної візуалізації та практичного експерименту. Використання бази наукових підрозділів (музеїв, гербаріїв, лабораторій) дозволяє трансформувати абстрактні знання у професійні компетенції.

В умовах впровадження профільної середньої освіти хіміко-біологічний факультет Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка є не лише місцем навчання студентів, а стає важливим ресурсним центром для закладів загальної середньої освіти. Профорієнтаційна стратегія факультету спрямована на подолання розриву між шкільною теорією та науково-практичною діяльністю через низку цільових заходів:

➤ *Дні відкритих дверей.* Замість формальних стендів і виступів факультет пропонує учням «занурення» в освітній процес: серії екскурсій до зоологічного музею, гербарію, навчальних лабораторій, де вони ознайомлюються з унікальними науковими об'єктами, що недоступні в межах школи.

➤ *Лабораторні інтенсиви.* На базі навчальних (лабораторія експериментальної біології, центр анатомії і фізіології людини, лабораторія морфології та систематики рослин – «Гербарій») і наукових (фізіології рослин і мікробіології, екології та біотехнології, екотоксикології та біомоніторингу,

порівняльної біохімії і молекулярної біології, екологічного моніторингу та комп'ютерного моделювання довкілля, екологічної біохімії, хімії ненасичених сполук, хімії навколишнього середовища та біоіндикації, прикладної ботаніки та фітотехнологій) лабораторій факультет організовує для старшокласників практичні заняття. Це дозволяє учням за участю та під керівництвом науковців працювати з професійним інструментарієм, опановувати методики та проводити складні біологічні дослідження та хімічні експерименти.

➤ *Гостьові лекторії та «мобільні лабораторії».* Факультет виступає ініціатором взаємодії, проводячи демонстраційні заходи безпосередньо в школах-партнерах, що стимулює інтерес до природничих дисциплін у ширшого кола учнів.

➤ *Профорієнтаційний нетворкінг* – Заочна академічна природнича школа, Літня школа. Спільна робота викладачів факультету та вчителів шкіл дозволяє адаптувати зміст профільних предметів до актуальних вимог ринку праці та наукових трендів.

➤ *Науково-дослідницькі роботи та менторський супровід для учнів-членів Малої академії наук.* Факультет ініціює залучення учнів профільних класів до виконання наукових проєктів дослідницького характеру під керівництвом викладачів і молодих науковців. Така співпраця передбачає формування дослідницького запиту, планування експерименту, роботу з результатами та їх представлення у форматі постерів, презентацій або доповідей на учнівських наукових конференціях («Перші кроки у науку»). Менторський супровід дозволяє учням усвідомити специфіку наукової діяльності, розвинути навички критичного мислення та академічної доброчесності, що є ключовими для свідомого професійного вибору.

Така активна позиція факультету дозволяє закладам середньої освіти ефективно вирішувати завдання профілізації, а учням – отримати об'єктивне уявлення про майбутню професію, спираючись на реальний досвід, здобутий у стінах вищої школи.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту» від 5.09.2017 р. № 2145-VIII (2017) : *Законодавство України : офіц. вебпортал / Верхов. Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 2.01.2026).

2. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 р. № 988-р. *Законодавство України : офіц. вебпортал / Верховна Рада України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-p> (дата звернення: 2.01.2026).